

дуже стара й кістлява. Але то не була моя смерть. У руках вона тримала не косу, а театральну сумочку. Вона була у блузі з легкої тканини з рюшами на горлі й на зап'ястях, у темній вузькій спідниці до середини голені, на високих підборах, з дуже старим обличчям, зі зморшками, зі старечими плямами. Її густе сиве волосся було вкладено у високу зачіску. В її вухах гойдалися сережки. То була якась моторошна, потойбічна елегантність.

І ця жінка стояла поряд із його лавою і дивилася на мене своїми несподівано світлими очима. Я також уважно дивися на неї, на її високе, все у зморшках чоло, на її високі аристократичні вилиці, на її запалі щоки. Варто було би підвестися, або запропонувати їй сісти поряд, але я не зробив ні того, ні іншого. Ми так і поговорили, я сидів, зігнувшись, а вона стояла поряд, ледь нахилившись до мене.

— Прийшов час писати не для гонорару, а для вічності. І лише тоді вас відпустять, — сказала вона низьким, мелодійним, ніяк не старечим голосом.

— Які гонорари! Останній гонорар я отримав у 90-му році, — прорипів я.

— Того, за що платили гонорар, писати більше не треба. Настав час писати правду.

— Але ж я підписався про нерозголошення! Такі, як я, забирають свою правду з собою.

— То не пиши, — відказала жінка, — будеш іще багато років зі своєю правдою щоночі кидатися під колеса. А водії гальмуватимуть, і відтягатимуть тебе на тротуар. Не пиши, якщо боїшся розголошення.

— Але що писати? І кому? І хто це надрукує?

— Хто надрукує — не має жодного значення. Головне — написати. Ти вже почав писати в іноземний зошит на спіралі, зі світлиною цуценятка.

— То ви Люся, прибиральниця з нашого видавництва! — радісно вигукнув я, згадавши старшу жінку, високу й кістляву, яка ходила зі шваброю в коридорі й кабінетах нашого видавництва, і мені на мить полегшало. Мені завжди легшає, коли таланить щось з'ясувати.

— Я — не Люся, і не прибиральниця, і не з видавництва, — з гідністю відповіла та жінка, і мені стало прикро, що я образив

жінку, котра, можливо, якась акторка, а не прибиральниця, — але ти пиши, то для тебе єдиний спосіб ... вижити... а вірніше, померти. Пиши й не думай про нерозголошення.

— Але ж мого підпису ніхто не анулював!

— То не пиши, — знизала плечима жінка і зникла. І я зрозумів, що єдиний спосіб для мене вийти з пекла і здобути спокій, — це просто зараз повернутися до видавництва. Є речі, які не можна відкладати навіть до ранку. Треба просто в цю ніч розшукати великий зошит із цуценям на обкладинці, що мені подарував на день народження мій онук Павло. Дай Боже, щоб у нього все було добре.

У Валерія, як краплі у бляшанці, клацали «лайки» на його варшавський пост. І не на той, що на його сторінці, а на той, який на сторінці сина. Він не знав мережевих друзів Павла, а також не знав, що змушувало їх раптом так бурхливо реагувати на батьків фотоальбом на його сторінці. Павло написав, що ніколи не був у Варшаві, але хотів би відвідати столицю Польщі. А Валерій дописав, що привезе з Варшави щось цікаве, маючи на увазі рукопис Івана Івака. — В мене в руках той зошит, що ти подарував діду перед нашим від'їздом. Замість відповіді Пол Івак тут же вивісив зображення цуценяти з обкладинки, і Валерій навіть не здивувався. В Інтернеті все є. Навіть світлини з обкладинок зошитів п'ятнадцятирічної давнини.

Та не лише Валерій Івак того вечора стежив за сторінкою свого сина. На екрані принаймні ще двох комп'ютерів блимали варшавські світлини.

— Він у Варшаві, він зовсім близько. Що ми робитимемо, якщо він з'явиться тут? — сказав брат у перших Павла Михась.

— Ми думатимемо про це, коли він реально тут з'явиться, — відповіла його дівчина Ліля, з якою вони вже кілька років живуть разом у сірому будинку на західній околиці Києва. — Глянь, а Павло щойно вивісив якусь світлину цуценяти з великими очима!